

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ - ԳԻՏԱԿԱՆ - ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ

ՌԵԶԵ-ՌԵԶ

1930

ՀԱՅՈՐ

ՅՈՒԼԻՍ-ՕԳՈՍՏ.

ՁԸ

ԹԻՒ 7-8

Ճ

Ճ

ՎԵՆԵՏԻԿ - Ս. ՂԱԶԱՐ

ՆՅՅ ԼՊՅՈՒՆ ՄԱԼԸ

Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ՝

Մեր արիւնոտ դատը, մեր իրաւունքի սրբազան պայքարը մարմնացնող Հայն ու Հայրը գեւե երէկ յանձնեցինք թանձր հողին բոլոր տարագիր հայութեան հեռագգացման վսեմ-եւ լուռ ծէսով:

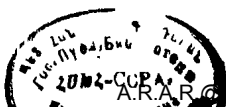
Ահա վայրկեան մ'ալ որ մեր թշնամիները վերստին կը խայտան դիւական քրքիջով, մինչ մենք համակուած ենք ազգային սուգով: Ե՛ւ ազգային եւ համազգային է սուգը, բոլոր անոնց համար որ նուիրագործած են բարեգործութիւնը, բոլոր անոնց համար որ սրբացուցած են ազգասիրութիւնը աստուածային նուիրական պաշտամունքով սրտի բազկներուն վրայ:

Երբ ազգային պարտականութեամբ կը խնարհիմք մարմնացեալ ազգասէր մերու-նիի դաւադի անշուք վեհութեան առջեւ, եւ մեր ակնարկը կ'երկարի գրեթէ դար մը բոլորող փառաւոր կեանքի մը լայնածիփ

պողոտային վրայ, մեր հոգին երախտագիծեամբ խառն կը լեցուի հպարտ յուզումով: Իբրեւ հայ որ վայելած ենք մենք անխտիր լիաբուռն բարիքներ, իբրեւ հայ որ դարձեալ ցոյց կու տանք մեր թըշնամի եւ բարեկամ օտարներուն ինչպէս երէկ, ինչպէս անցեալ օր, թէ արեգակ մը յանցնիր Արարատի կատարէն որ այս ազգը մեծ զաւակ մը չծնանի: Փոքր ազգ եւ մեծ զաւակներ, որքան գեղեցիկ հակադրութիւն:

Երբ արիւնի ջրհեղեղը բռնեց բովանդակ աշխարհս եւ ազգերու բախտը նիգակով կ'որոշուէր հայ ազգն ալ իր հերոս զաւակներուն հետ ճանցաւ միակ դիւանագէտ,

1. Յմած Գ. Գուլիս 1851, վախճ. ի փարիս 25 յուլիս 1930, զաւակը համբաւաւոր ծախարարապետ Նուպար փաշայի - ժառանգ Մեղիքակամ ազնիւ տոհմի մը:

միակ յարմար անծնոյն ինքն Պօղոս Նուպար փաշան եւ անոր վստահացաւ իր հազար սնգամ դաւաճանուած բախտը. ծանր էր բեռը գրեթէ անխրականայի, ժողովուրդ մը մորթուած եւ տարազիր, անոր դեռ կիսափուկ պատերուն հարկ էր կեանք տալ, հայրենիք շինել, ազգ մը ստեղծել: Ու Նուպար փաշան իր ժառանգական նրբութիւններով փարեցաւ այդ սուրբ գործին, նուիրեց իր կեանքը բառին բովանդակ իմաստով, իր հարստութիւնը եւ միջազգային գերաւած դիրքը:

Ապրեցաւ յոյսերու եւ լքումներու ամառը հոգեկան պայքարին մէջ. տեսաւ մաշիւտան առաւօտներու յաջորդող խաւար երեկոներ. միայն ինքը գիտէր, թերեւս միայն ինքը կը զգար իր ողբերգական ժամերու ծանրութիւնը. եւ դիւրին է գուշակել այն ամառը վայրկեանը երբ ժողովուրդ մը, պատմութիւն մը, ինն քաղաքակրթութիւն մը, ազգի մը արիւնն ու ամենասուրբ իրաւունքը քրտնալորով ու հրաշանի գնդակով շահուած, Լոզանի մէջ նստող սուտ-մարգարէներու եւ խաղաղարարներու շնական շահերուն զոհ կ'ըլլար բովանդակ աշխարհի մահասարսուռ քստմենի զգուհիներն եւ անէծքին տակ: Ու այդ օրէն մեր դատը սերմաներու փոշիի տակէն անցաւ ժողովուրդներու սրտերուն մէջ. ան կը մեծնայ, ան կ'աճի ու կը հսկայանայ, վերստին ցցուելու մեր դաւիճներու արիւնոտ այքին դիմաց, սուտ եղբայրներու սառած սրտերուն վրայ: Նետաճար ծերունկին անէծքի սեղանէն անցաւ օրինութեան բազմին, քաշուեցաւ քաղաքական միջավայրէն եւ հռչակին նուիրուեցաւ հայրենական տառապանքը մեղմելու իր հարուստ հոգիով, իր հարուստ միջոցներով:

Եւնք ամէն օր լեցինք Նուպար փաշայի նոր նոր բարեգործութիւններու լուրը, ու ոչ մէկ հրապարակային ճառ ու ոչ մէկ շունդայից աղմուկ: Երկար տարիներու շրջանը մայքուր եւ ագնուական գործունէութեան մը ասպարէզն եղաւ, վեր քան ու եւ Տիգրիս կուսակցականի հանգամանք. անշահմուդիւր եւ իրական Հայ, քան ազգի

ճակատագրին հետ զաւեշտօրէն վերաբերուող կուսակցական հերոսներ որոնց արարքն այսքան տխուր ողբերգութեան փոխուեցաւ:

Վաղը երբ հայրենիքի երկամէ դռները բացուին ու նաւասարդեան առաւօտները վերստին ծիծաղին հայրենաբարձ հայութեան, եւ գիտեմ թէ մի միայն երկու իրական հերոսներ պիտի անմահանան այս կարմիր օրերէն մեր թանկէտնին մէջ Հայ ժողովուրդի անխտիր յարգանքով եւ հիացմունքով, Անդրանիկ՝ գէնքի սնգուգական դիւցազը, Նուպար փաշա մարմնացած ազգաւոր բարեգործը. հակառակ որ շատեր կան որոնց անունները կանգունացաի գրերով կը դրոշմուին ամէն օր լրագիրներու եւ թերթերու մէջ, սակայն անոնց միոյն փառքը միւսին գերեզմանն է, եւ այնքան հեռու հայ ժողովուրդի հոգիէն ու շահերէն որ սիրով պիտի կախէր մէկը միւսին աղիքով:

Ինչո՞ւ է հայ ժողովուրդի այսքան խանդավառ ցոյցը Նուպարի հանդէպ. դա մի հոգեկան գաղտնիք է որոնցմով շրջապատուած են միայն մեծ անձները. կան եւ ուրիշ հայ բարեգործներ եւ աւելի լայն գումարով քան փաշան՝ սակայն ոչ մէկը ընդգրկած է ամբողջ ազգը իր ցաւերով, ոչ մէկը դրած է բարեգործութեան մէջ իր սիրտը, ոչ մէկը տուած է բարեգործութեան դրական յաւիտենականութիւն մը: Եզիպտոսի եւ Հայաստանի մէջ հաստատուած վարժարաններն ու մայրամոցները, Բարիզու Հայ Ուսանողի տունը որ մեզմէ շատ աւելի բախտաւոր ազգերու նախնանք կարող է շարժել, ուսանողական միջավայրը, այսպէս շատեր ու շատեր, որոնք դեռ Նուպարի մահկանացու գործերն են: Հ. Բ. Ք. Մ. հոյակապ հիմնարկութիւնը պիտի կազմէր Նուպարի անմահութիւնը մեր մէջ, հիացմունքը օտարներուն. այնքան հեռատես, այնքան հսկայ գործ մը որ միայն մեծ մտքեր կարող են յղանալ. անշուշտ նա իր դրամին եւ գործին հետ փոխանցեց նաեւ իր հոգին զայն կառավարողներուն մէջ, աճեցնելու երեսնաւոր, հարիւրաւոր ու պտղաբեր ընելու:

Հուսկ մահուան անկողինն վրայ նա խոշոր կտակ մ'եւ ունէր իր սիրելի ազգին, Նուպարաշէնի հիմնադրութիւնը, միակ եւ գործնական քայլը հայրենիքի աւերակները վերստին կանգնելու ու նետելու մեր գոյութեան կրանիտէ հիմները:

Պօղոս Նուպարի դէմքը բացի ազգային շղթանակէն, հանրածանօթ էր եւ օտարներուն քով, իբրեւ հարտարագէտ փարիզի

մեծ սրտին մէջ Միխիմարի հաստատութեան համդէպ. մենք հաճոյքով կը պահենք իր նուիրած Raffaełli ի սուրբ Ղազարու մէկ իւղանկարը: Երախտագիտութեամբ կը յիշենք Սեւրի մեր Մուրատեան վարժարանի մէջ երկու աղքատ աշակերտներ պահելու հոգը, ինչպէս նաեւ այն բարեացակամ տրամադրութիւնը իր պաշտօնական նախակով՝ որով մեր վարժարաններէն ելած

† ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ

Ecole Centrale-էն, իր աշխատանքի լաւագոյն պտուղները նուիրեց Եգիպտոսին, Հէլիոպոլիսի հիմնարկութեւնէն մինչեւ Թրամվաներու եւ ջրերու ընկերութիւններու հաստատութիւնը: Սակայն Պօղոս Նուպար փաշան մնաց, եւ է մեր սեփականութիւնը, մեր ազգային բարերարը մեր որբերուն հշմարիտ հայրը: Երբ այս մեծ հայուն բարեգործութիւններու երկայն շարքը կը թուարկենք, մենք չենք կարող մոռնալ եւ այն մասնաւոր սէրն ու յարգանքն որ մտուցած է իր

աշակերտութեան նախամեծար իրաւունք կու տար օգտուելու իր Պուրսերու հիմնադրամէն եւ փարիզի Ուսանողական տնէն:

Յարգանքի խոշոր բաժին մ'է որ Միխիմարեան Միաբանութիւնը, «Բազմավէպ»ի խմբագրութիւնն ու իր յարգ. բաժանորդները սիրով կու գան մատուցանելու անոր դազադի անշուք վսեմութեան առջեւ եւ յայտնելու մեր ազգային ցաւը իր սգալիք զաւակներուն:

Զ. ՎԱՀԱՆ ԵՈՎԱՆԵՆԵՍՅԱՆ